

Lausunto - hankintalain kokonaisuudistus

1 Yleistä

Posti Oy pitää hyvänä valmisteluryhmän mietinnössä esitettyjä lakiuudistuksen kokonaistavoitteita.

Varsinkin, kun kyseessä on kilpaillussa ympäristössä toimivien liikeyritysten hankintojen sääntely erityisalojen hankintalailla, on erityisen tärkeää, että lainsäädäntöä nykyaikaistetaan, yksinkertaistetaan hankintamenettelyjä ja selkeytetään lain keskeisiä käsitteitä.

Mielestämme tässä mietinnössä esitetyissä tavoitteissa on pääsääntöisesti onnistuttu hyvin. Muutama alla esittämämme yksityiskohta tarvitsee kuitenkin mielestämme tarkennusta / selvennystä.

2 Yksityiskohtaisia huomioita

- A. Kohdassa 2.3 "Nykytilan arviointi" ja sen alakohdassa 2.3.13 "Erityisalojen sääntely" on jostain syystä jätetty kokonaan pois postitoimintaa koskeva nykytilan kuvaus. Valmisteluvaiheessa on ollut käsittelyssä seuraava tekstimuoto nykytilan arviointiin liittyen:

"Voimassa olevaa erityisalojen hankintalakia sovelletaan postilain (415/2011) mukaisen postipalvelujen tarjoamiseen. Postipalveluilla tarkoitetaan kirjelähetysten ja yleispalveluun kuuluvien postipakettien säännöllistä keräilyä, lajittelua, kuljetusta ja jakelua maksua vastaan postin lähettäjältä tai toiselta postiyritykseltä postin saajalle tai toiselle postiyritykselle. Postilain soveltamisalaan ei kuulu muun muassa lehtien tai osoitteettomien lähetysten jakelu, eivätkä myöskään pika- tai kuriiripalvelut ja yleispalvelun ulkopuoliset pakettipalvelut.

Suomi on hakenut poikkeuslupaa postisektorille ja saanut tiettyjen toimintojen osalta poikkeuslupan erityisalojen hankintadirektiivin soveltamiselle komission päätöksellä 2007/564/EY Ahvenanmaata lukuun ottamatta.

Kyseiset soveltamisalasta vapautetut postipalvelut ovat osoitteeton suoramainonta, kotimaan ja kansainväliset peruspaketit yritysten välillä, kotimaan ja kansainväliset peruspaketit yrityksiltä kuluttajille, kotimaan ja kansainväliset pika- ja kuriiripaketit, kevyttavara (kappaletavara) ja rahti, sopimuslogistiikka sekä filateliala.

Erityisalojen hankintayksiköiden tekemiin hankintoihin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa näiden poikkeuslupapäätöksessä mainittujen palvelujen toteuttaminen, ei siten sovelleta erityisalojen hankintalakia.

Suomessa kirjelähetystyksiä koskeva postitoiminta edellyttää toimilupaa. Toimilupaa postipalvelun tarjoamiseen haetaan valtioneuvostolta.

Toimiluvanvaraista postitoimintaa harjoittaa tällä hetkellä Posti Oy toimialueenaan koko maa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Alueellisia

toimilupia on lisäksi myönnetty usealle alan toimijalle ja hakemuksia muista luvista on tehty.

Pakettilähetysten markkinoilla on useita kilpailevia toimijoita, jotka tarjoavat erilaisia pakettilähetyspalveluita Suomessa sekä kuluttajille että yrityksille.

Postilaissa säädetään myös postipalvelujen yleispalvelusta, jota on oltava saatavilla tasapuolisin ehdoin koko maassa.

Nämä yleispalvelut sisältävät enintään kahden kilon painoiset kirjelähetykset ja enintään kymmenen kilon painoiset postipaketit kotimaassa ja ulkomailla, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka voidaan jättää kuljetettavaksi postiyrityksen keräilypisteeseen tai toimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättöpaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä.

Yleispalveluvelvoitteen asettaa Viestintävirasto ja se voidaan asettaa yhdelle tai useammalle postiyritykselle, jos markkinoiden arviointi osoittaa sen olevan välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseksi. Velvoitteen asettamista koskevan päätöksen tulee perustua avoimuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteisiin. Velvollisuus tarjota yleispalvelua on asetettava sille postiyritykselle, jolla on siihen parhaat edellytykset.

Viestintävirasto on nimennyt Posti Oy:n yleispalvelun tarjoajaksi kirjelähetysten ja kotimaan pakettilähetysten osalta koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta sekä maahan saapuvien lähetysten osalta 12 kunnan alueella."

Esitämme, että tämä tekstimuotoilu lisätään ehdotukseen mukaan täydentämään nykytilan arviointia postitoiminnan osalta.

- B. Mietinnön sivulla 260 todetaan erityisalojen hankintalakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa, että "Voimassaolevan erityisalojen hankintalain soveltamiskäytännössä lain soveltamiskysymykset ovat osoittautuneet haastaviksi". Tämä tärkeä kysymys ei mielestämme nyt saa aivan riittävän selkeää huomiota näissä perusteluissa.

Lakiehdotuksen 5§:n perusteluissa on teksti: "Arvioinnissa tulisi ensin selvittää, mikä on hankkijana toimivan yksikön toimiala ja liittykö tehtävä hankinta kyseisen toiminnan harjoittamiseen"

Mielestämme tässä on sotkettu toisiinsa toimiala ja toiminta, jotka ovat kaksi eri asiaa. Toimiala voi esimerkiksi olla huomattavasti laajempi ja moniulotteisempi kuin yksittäinen toiminta (myöhemmin samassa 5§:n perusteluissa käytetään termiä "erityisalatointa"). Erityisalojen hankintalaki koskee tietyn toiminnan toteuttamiseen tehtäviä hankintoja, se ei koske hankkivan yksikön toimialaa. Selkeämpi ilmaus voisi olla esimerkiksi "Arvioinnissa tulisi ensin selvittää, onko hankkijana toimiva yksikkö erityisalojen hankintalain mukainen hankintayksikkö ja sitten liittykö tehtävä hankinta kyseisen lain tarkoittaman toiminnan/erityisalatointinnan/toiminnon toteuttamiseen"

Terminologinen epävarmuus tulee esille, kun verrataan perusteluita itse laki-tekstiin, jossa esimerkiksi 2 luku on otsikoitu "Soveltamisalaan kuuluvat yksiköt ja toiminnot"; vastaavasti 12§ "Useita toimintoja koskevat sopimukset". Käytössä siis ovat "toiminta", "erityisalo toiminta" ja "toiminto", jotka tarkoittavat kaikki samaa asiaa, mutta koska nyt kyseessä on lain soveltamisen kannalta olennainen termi, olisi hyvä pitää terminologia yhteneväisenä.

Lakiehdotuksen 5§:n perusteluissa on lisäksi teksti: "Toiminnan luonteen ja hankintayksikköaseman selvittämisen jälkeen...". Kyse ei jälleen ole toiminnan luonteesta, vaan siitä tehdäänkö kyseinen hankinta erityisalojen hankintalaissa määritellyn toiminnan/erityisalo toiminnan/toiminnon toteuttamiseksi ja tekeekö tämän hankinnan erityisalojen hankintalain mukainen hankintayksikkö.

- C. Useita toimintoja koskevien hankintasopimusten tekemistä koskevan lakiehdotuksen 12§:n perustelu jää mielestämme liian kevyeksi. Koska tässäkin on kyseessä tärkeä lain soveltamiseen liittyvä kohta, olisi syytä tarkentaa perusteluita tältä osin esimerkiksi ottamalla mukaan voimassaolevan lain perusteluissa oleva teksti. Samalla voisi tämentää sitä, miten "ensisijaisuus" määritellään "objektiivisesti" vaikka tätä koskevin esimerkein.
- D. Erityis- ja yksinoikeuksiin liittyvän 5§:n 6 momentin perusteluissa on lause: "Mikäli erityis- tai yksinoikeuden saajana on yksityisen yhteisön sijasta viranomaishankintayksikkö, on sen sovellettava erityisalojen hankintalakia myöntämismenettelyn luonteesta riippumatta". Tämä sanamuoto jättää avoimeksi sen, miten tulkitaan tilannetta esimerkiksi ns. julkisen yrityksen osalta, joka ei ole viranomaishankintayksikkö, mutta on muu hankintayksikkö. Tätä olisi hyvä tarkentaa.

Helsinki 24.6.2015

Posti Oy

psta Pekka Hautala

Lakimies

